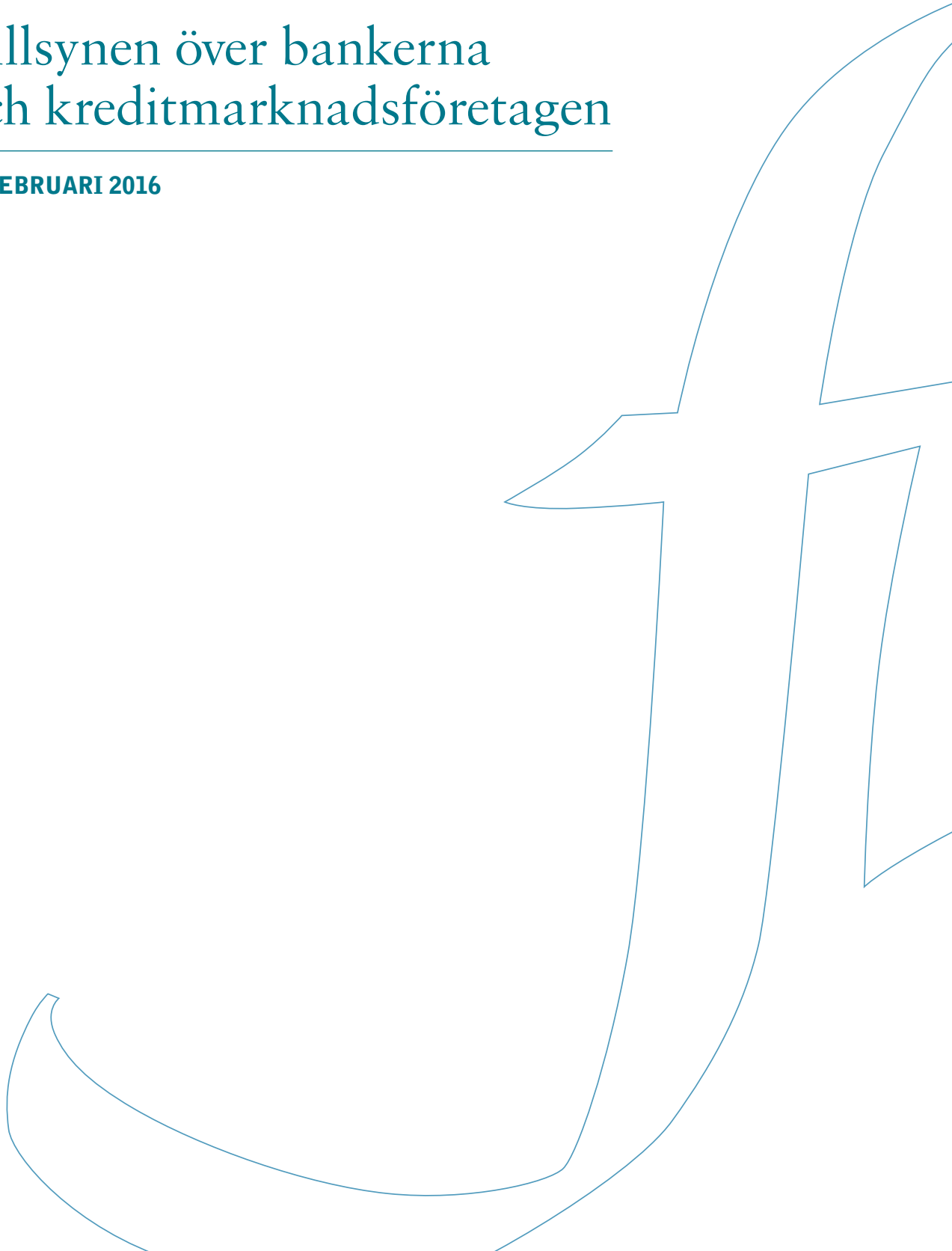

FINANSINSPEKTIONEN

Tillsynen över bankerna och kreditmarknadsföretagen

25 FEBRUARI 2016

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	3
FI OCH BANKSYSTEMET	4
Utgångspunkter för banktillsynen	4
Rättsliga förutsättningar för banktillsynen	5
Tillstånd och lämplighetsbedömning	5
Proportionerlig och riskbaserad tillsyn	5
Affärsmodell	6
Bankernas riskhantering och buffertar	7
DET SVENSKA BANKSYSTEMETS STRUKTUR	8
TILLSYVEN AV BANKERNA	10
Risk- och kapitalbedömning	10
Interna modeller och riskvikter	12
Tillsynen av likviditetsrisker	13
Tillsynen av bankernas it-risker	15
Tillsyn över säkerställda obligationer	16
NÅGRA AKTUELLA REGLERINGSFRÅGOR	17
Krishantering och resolution	17
Nya standarder för kapitalkrav	18
Amorteringskrav på bolån	18
Strukturreformer i EU	19
ORDLISTA	20

Sammanfattning

Finansinspektionen (FI) bevakar att banker och kreditmarknadsföretag har tillräckligt god riskhantering och tillräckliga finansiella buffertar för att kunna stå emot störningar och bära förluster. Denna rapport beskriver på ett övergripande plan hur FI arbetar med tillsyn av dessa företag och tar även upp aktuella frågor inom tillsyn och reglering. Frågor som rör förhållandet mellan företag och konsumenter samt frågor med särskild relevans för finansiell stabilitet behandlas mer utförligt i FI:s konsument- respektive stabilitetsrapporter.

Bankers och kreditmarknadsföretags verksamhet går bland annat ut på att förmedla betalningar samt möjliggöra sparande och investeringar. Därför spelar de en viktig roll för att en modern ekonomi ska fungera väl, vilket motiverar FI:s tillsyn och att det ställs särskilda krav på motståndskraft och riskhantering hos dessa företag. FI:s tillsyn berör många områden men i grunden kommer eventuella brister och problem nästan alltid från företagets riskhantering, styrning och kontroll.

Till följd av finanskrisen har det tagits fram en stor mängd regelverk de senaste åren, och arbetet med att utforma reglerna för kreditinstitutet fortsätter med hög intensitet. Huvudfokus i detta arbete har varit att se till att kapital- och likviditetsbuffertar är tillräckligt höga.

Några aktuella regleringsfrågor är FI:s införande av amorteringskrav på bolån, hur EU:s krishanteringsdirektiv ska genomföras i Sverige, samt arbetet i Baselkommittén under 2016 med revideringar och kompletteringar av Basel 3-överenskommelsen.

Områden som ges extra utrymme i denna rapport är bland annat den nya processen för risk- och kapitalbedömning, FI:s tillsyn över interna modeller samt it-risker.

FI och banksystemet

Väl fungerande banker är en förutsättning för att samhället ska fungera effektivt. Samtidigt är bankmarknaden i hög grad sårbar för störningar där problem i ett eller flera företag snabbt och kraftfullt kan sprida sig till övriga aktörer. Dessutom kan finansiella företag av olika skäl ha incitament till att ta större risker än vad som är önskvärt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. FI bedriver därför tillsyn över finansiella företag för att säkerställa att de har god kontroll på sina risker och kan fullgöra sina åtaganden.

UTGÅNGSPUNKTER FÖR BANKTILLSYNYN

Det finansiella systemet har tre huvuduppgifter: att omvandla sparande till finansiering, att erbjuda riskhantering och att möjliggöra effektiva betalningar. Hur väl det finansiella systemet kan utföra dessa uppgifter har en direkt påverkan på hur väl samhällsekonomin fungerar och är därmed av stor vikt för att stödja en stabil och god ekonomisk tillväxt. Banker¹ utför samtliga dessa tre tjänster, vilket innebär att samhället har ett starkt intresse av att banker är stabila och motståndskraftiga mot störningar av olika slag.

Men banksystemet är inte bara viktigt – systemet är också känsligt mot störningar. Det har främst sin grund i att skuldsidan av balansräkningen, där bland annat inlåningen ingår, är mycket likvid, samtidigt som den andra sidan – främst utlåningen – är utpräglad illikvid. Därtill kommer att bankerna har omfattande transaktioner och exponeringar sinsemellan. Till exempel innehar de varandras säkerställda obligationer. Särskilt om problem i en större bank uppstår, kan problemen snabbt spridas till andra banker. Det är i sådana lägen som hela systemets funktionsförmåga hotas, vilket kan innebära höga kostnader för samhällsekonomin.

Även bankernas ägare och ledning vill att verksamheten ska vara stabil, men de har i regel inte anledning eller möjlighet att fullt ut beakta hur det enskilda företagens agerande påverkar det finansiella systemet i stort. Bankerna tenderar därför att, för att få högre avkastning, ta större risker än vad som är samhällsekonomiskt önskvärt. Det är här som den finansiella regleringen och tillsynen har en central roll att spela.

FI:s uppdrag är, som det uttrycks i regeringens instruktion, att värna det finansiella systemets stabilitet och att se till att det präglas av ett högt förtroende, med väl fungerande marknader som tillgodoser hushållens och företagens behov av finansiella tjänster samt ger ett högt skydd för konsumenter.² Det finns flera myndigheter i Sverige som har som uppgift att värna den finansiella stabiliteten och konsumentskyddet, och som FI därför samarbetar nära med. Ett exempel är arbetet i det finansiella stabilitetsrådet, där FI, Finansdepartementet, Riksbanken och Riksgälden medverkar. På konsumentskyddsområdet finns ett nära samarbete med bland annat Konsumentverket.

En central uppgift för banktillsynen är att minska sårbarheten i det finansiella systemet genom att begränsa företagens risktagande och att öka deras motståndskraft. Att som myndighet bedriva tillsyn över finan-

1 Med banker i denna rapport menas oftast banker och kreditmarknadsföretag.

2 Förordning (2009:93) med instruktion för Finansinspektionen.

siell verksamhet innebär inte att alla risker ska minimeras. Det gäller i stället att skapa en rimlig balans mellan att å ena sidan minska sannolikheten och kostnaden för kriser – genom att förebygga och minska risker som kan drabba samhällsekonomin och medborgarna – och å andra sidan att göra detta på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt. Det innebär att åtgärderna i tillsynen inte i onödan ska försvåra konkurrensen eller begränsa effektiviteten på marknaderna. Detta är en av de grundläggande utmaningarna för FI:s arbete. Det kräver att FI kan överblicka och analysera det finansiella systemet i sina delar men även i sin helhet, att FI kan värdera information och slutligen att FI kan prioritera och genomföra det konkreta tillsynsarbetet.

RÄTTSLIGA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR BANKTILLSYVEN

FI:s tillsynsansvar och övergripande mandat kommer i första hand från regeringens förordning med instruktion för FI, som bland annat anger att FI ansvarar för tillsynen, regelgivningen och tillståndsprovningen som rör finansiella marknader och finansiella företag. Sedan finns det ett antal lagar som mer i detalj styr inriktningen på FI:s tillsyn över bankerna, till exempel lagen om bank- och finansieringsrörelse och lagen om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag. I den sistnämnda framgår också att det är FI som ska utöva tillsyn över att företagen följer bestämmelserna i tillsynsförordningen³, som innehåller de viktigaste reglerna om till exempel hur mycket kapital företagen ska hålla.

TILLSTÅND OCH LÄMPLIGHETSBEDÖMNING

För att bedriva verksamhet som bank- eller kreditmarknadsföretag i Sverige krävs tillstånd från FI. Tillståndsprovningen, vilken ställer grundläggande krav på finansiella företag, är viktig för såväl konsumentskyddet som den finansiella stabiliteten. I bedömningen läggs stor vikt vid att bedöma företagets förmåga att upprätthålla en god soliditet. FI:s provning består även av en kvalitativ bedömning av företagets förutsättningar att identifiera och hantera de risker som finns i verksamheten.

Utöver att ge tillstånd prövar även FI lämpligheten hos ägare och ledningspersoner i de finansiella företagen. Detta sker dels i samband med en tillståndsansökan, dels om ett företag byter ägare eller vissa ledande befattningshavare.

PROPORTIONERLIG OCH RISKBASERAD TILLSYN

Oavsett storlek är samtliga banker och kreditmarknadsföretag föremål för samma reglering, tillsynsmetoder och grundläggande krav. FI fördelar resurser för tillsynsarbetet grundat på riskbaserade prioriteringar, vilket innebär att företag som kan utgöra en hög risk för det finansiella systemet ska vara föremål för en mer intensiv tillsyn.

Prioriteringen av tillsynsresurserna styrs av riskbedömningen, där systemviktsbedömningen och analyserna av enskilda företags risker tar stor plats. FI har särskilt tillsynsfokus på de fyra storbankerna⁴, på grund av deras storlek, komplexitet och sammanlänkning med det övriga finansiella systemet. Tillsynen över dessa bygger på en löpande informationsinhämtning, bland annat genom inrapportering, löpande tillsynsdialog samt olika undersökningar. FI har regelbundna genomgångar av risk-

³ EU-förordning 575/2013.

⁴ SEB, SHB, Nordea, Swedbank.

utvecklingen i olika avseenden, där både FI:s och bankernas specialister medverkar. Vid sidan av riskgenomgångar och tillsynsundersökningar förekommer regelbundna tillsynskontakter mellan företrädare för bankerna och FI.

FI:s undersökningar är inriktade på specifika riskområden, eller speciella frågor i företagets styrning och riskhantering. Undersökningar är i första hand utformade för att möta FI:s behov av information om en banks specifika verksamhet och risksituation. Ett komplement till sådana undersökningar är FI:s tematiska undersökningar som riktar sig till en viss grupp av företag. De tematiska undersökningarna är identiska för de företag som omfattas och resultaten kan därmed lätt jämföras. Ett exempel på en temaundersökning är den årliga bolåneundersökningen.⁵

För storbankerna, som bedriver verksamhet i flera EU-länder, finns så kallade tillsynskollegier med representanter för tillsynsmyndigheterna i de medlemsländer där storbankerna är verksamma. Kollegierna sammankallas regelbundet för att gemensamt analysera och bedöma företagets risker, kapital- och likviditetsbehov. En gång per år ska kollegiet fatta gemensamma beslut om företagets kapital, likviditet och återhämtningsplaner. Som tillsynsmyndighet inom EU följs och utvärderas FI:s tillsynsarbete löpande av den Europeiska bankmyndigheten (Eba).

I praktiken innebär den riskbaserade tillsynen att löpande tillsynsaktiviteter inte sker lika ofta för mindre företag som för stora. Dock är det av många skäl viktigt att alla företag med tillståndspliktig verksamhet oavsett storlek följer regler och agerar på ett korrekt sätt. Även de minsta företagen är därför föremål för kvartalsvis nyckeltalsanalys baserad på inrapporterade uppgifter samt regelbundna bedömningar kring behovet och omfattningen av FI:s tillsyn över det aktuella företaget. Inom ramen för FI:s så kallade heltäckande tillsyn är vidare målet att alla företag ska vara föremål för minst en specifik tillsynsaktivitet under en treårsperiod. Därutöver kan FI behöva gå in med tillsynsinsatser om och när mer akuta problem uppstår. Sådana händelser kan också leda till att riskbedömningen ändras och att tillsynen av enskilda företag eller grupper av företag intensifieras.

AFFÄRSMODELL

För att göra rätt prioriteringar när tillsynen ska utformas, behövs en förståelse av företagets affärsmodeller. Genom att analysera hur intäkter genereras, hur tillgångar värderas och hur risker uppstår i verksamheten identifierar FI behov av tillsyn. Företagets egen analys av riskerna i sina affärsmodeller används också som underlag för tillsynsbehovet. Bedömningen av risker för verksamheten i olika dimensioner ägnas stort utrymme. För att värdera och kvantifiera de samlade riskerna utvecklas och genomförs löpande olika typer av stresstester. För alla företag görs kontinuerliga nyckeltals- och riskuppföljningar genom den inrapportering av data som företagen är skyldiga att göra till FI. För de större företagen kompletteras inrapporteringen med särskild inhämtad information och kvartalsvisa risktillsyns genomgångar.

⁵ <http://www.fi.se/Press/Pressmeddelanden/Listan/Hushall-med-bolan-har-fortsatt-god-motstandskraft1/>

BANKERNAS RISKHANTERING OCH BUFFERTAR

Styrelsens ansvar och kravet på sundhet i verksamheten

I grunden är det företagets styrelse som bär ansvaret för att företaget har det kapital, den likviditet, den riskhantering och de styrformer som är lämpliga med hänsyn till arten och komplexiteten i verksamheten. Även om styrelsen kan delegera själva utförandet kan den aldrig delegera det faktiska ansvaret.

Riskhantering

Det är av stor vikt att företagets risker identifieras, bedöms och hanteras på ett heltäckande och systematiskt sätt. Detta gäller såväl finansiella risker som mer operativa risker.

För att säkerställa att finansiell verksamhet bedrivs med god riskhantering ställer FI minimikrav, vilket bland annat innebär krav på att företagen ska ha oberoende kontrollfunktioner. Dessutom anger minimikraven regler för styrelsens och vd:s roller och ansvar.

Det är företagets ansvar att se till att de risker som det är exponerat för inte medför att företaget misslyckas med att fullgöra sina betalningsförpliktelser. Företaget behöver därför regelbundet utvärdera om dess system för att identifiera, mäta, styra och rapportera risker verkligen är heltäckande.

Kapital

En bank måste drivas på ett sådant sätt att företagets förmåga att fullgöra sina förpliktelser inte äventyras. Det innebär att företaget måste hålla ett tillräckligt stort kapital för att kunna hantera sina nuvarande kända risker, men även en kapitalberedskap för risker som i dagsläget är ofullständigt kända och därför svårberäknade.

Företagen behöver kapital för att kunna hantera kreditrisker, marknadsrisker, operativa risker, ränterisker, pensionsrisker, koncentrationsrisker samt övriga identifierade risker. Dessutom behövs kapital för att minska risken för den skada som enskilda företag kan orsaka för andra delar av det finansiella systemet.

Likviditet

För att behålla stabiliteten i det finansiella systemet är det viktigt att de enskilda bankerna har en god förmåga att i varje läge kunna klara sina löpande betalningsåtaganden mot sina motparter. Därför är det ett viktigt mål för tillsynen att säkerställa att bankerna har en god hantering av sina likviditetsrisker, med tillräckliga likviditetsreserver i olika valutor och på olika löptider.

Även om löptidstransformering (exempelvis att omvandla kortfristiga insättningar till långfristig utlåning) är en kärnfunktion i det finansiella systemet, behöver skillnaden i löptid mellan bankernas tillgångar och skulder begränsas för att inte systemets sårbarhet ska bli alltför hög.

Det svenska banksystemets struktur

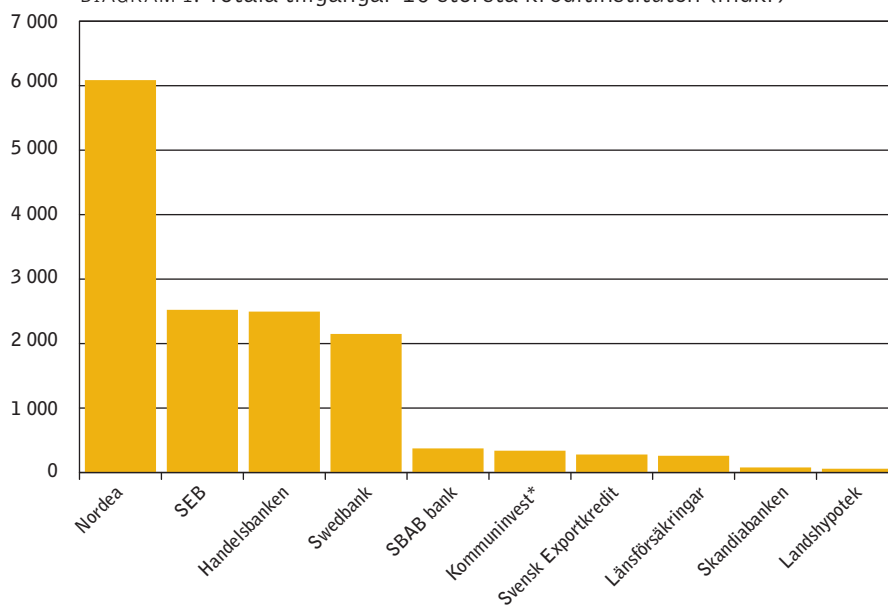
I Sverige finns för närvarande 88 banker, inklusive 47 sparbanker och 2 medlemsbanker samt 35 kreditmarknadsföretag. Sammantaget har FI:s verksamhetsområde Bank i dagsläget huvudansvar för tillsynen av 123 finansiella företag. Utöver dessa finns en stor mängd filialer till utländska banker och kreditmarknadsföretag, som bedriver verksamhet i Sverige.

Med banksystemet avses i denna rapport bankerna och kreditmarknadsföretagen. För FI:s tillsynsprioritering är distinktionen mellan banker och kreditmarknadsföretag av begränsad betydelse. Den största skillnaden mellan dessa företag är att bankerna till skillnad från kreditmarknadsföretagen är medlemmar i olika betalningssystem, till exempel i RIX som hanteras av Riksbanken.

Bankmarknaden domineras av de fyra storbankerna (Nordea, SEB, SHB, Swedbank) vars totala tillgångar utgör cirka 85 procent av de samlade svenska banktillgångarna. Mätt som andel av den svenska ekonomin motsvarar storbankernas totala tillgångar cirka 330 procent av BNP. Utformningen av banktillsynen utgår i många avseenden från hur systemviktig den aktuella banken är, vilket bestäms från ett antal globalt fastlagda kriterier. Nordea har identifierats som en av de globalt systemviktiga bankerna⁶ och alla de fyra svenska storbankerna bedöms vara systemviktiga på sina hemmamarknader.⁷

I prioriteringen av tillsynsaktiviteter bedömer FI även de sex mellanstora kreditinstituten i Sverige som av stor betydelse för det finansiella systemet, vilket innebär att FI bedriver mer intensiv löpande tillsyn över dessa företag än över resterande banker och kreditmarknadsföretag. I denna grupp ingår för närvarande Kommuninvest, Landshypotek, LF Bank, SBAB Bank, Skandiabanken och Svensk Exportkredit.

DIAGRAM 1: Totala tillgångar 10 största kreditinstituten (mdkr)

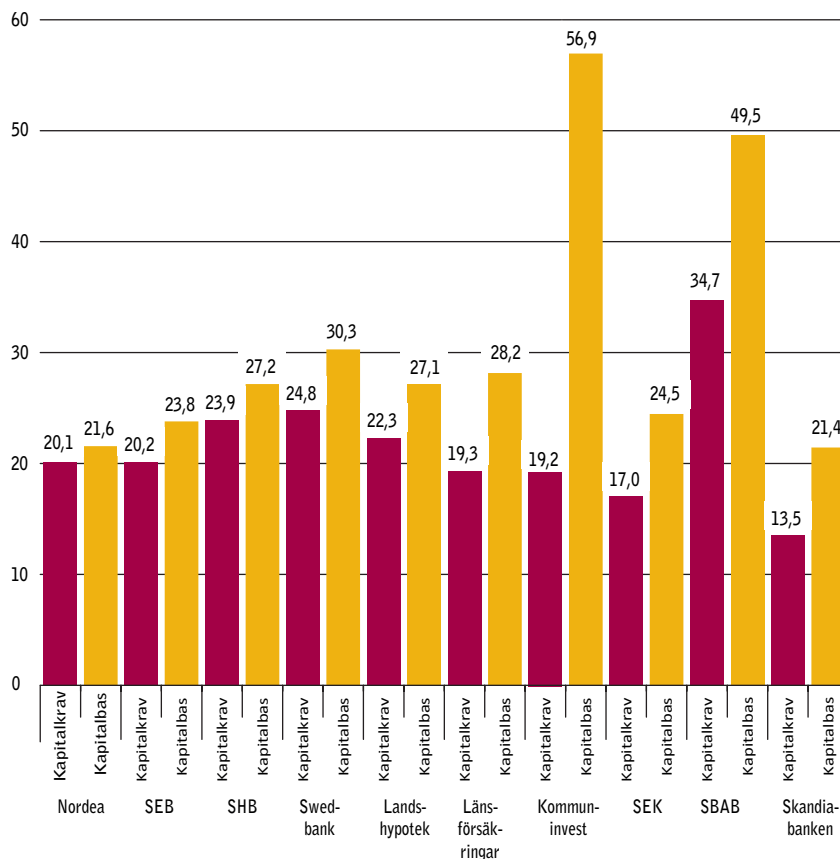
Källa: Storbankernas interimrapporter och FI.

⁶ http://www.fi.se/upload/43_Utredningar/40_Skrivelser/2015/nordea_GSII_20150622.pdf

⁷ http://www.fi.se/upload/43_Utredningar/40_Skrivelser/2015/pm_O-SII%2020151012.pdf

De tio största bankerna är föremål för kvartalsvis tillsynsuppföljning av sina risker och sin kapitalsituation. FI publicerar kvartalsvis en rapport över dessa bankers kapitalkrav. Den senaste publicerade sådana rapporten (kv. 4, 2015) visar att de tio bankerna uppfyller kapitalkraven, vilket betyder att den totala kapitalbasen är större än det fastställda kapitalkravet.⁸

DIAGRAM 2: Totalt kapitalkrav och total kapitalbas, tio största bankerna, procent (kv. 4 2015)

Anm. För Landshypotek respektive Skandiabanken används ett schablonvärde avseende kapitalkravet i Pelare 2, exklusive kapitalkrav för svenska och norska bolån, om 2,0 procent av det totalt riskexponeringsbelopp.

För Landshypotek respektive SBAB utgörs det totala kapitalkravet av kapitalkravet enligt Basel I-golvet. Kapitalbasen för dessa två företag har justerats (i enlighet med artikel 500.4, CRR) för att vara fullt ut jämförbar mot kapitalkravet enligt Basel I-golvet.

Källa: FI

Kapitaltäckningen har under de senaste åren (2010–2015) stigit för de tio största bankerna. Detsamma gäller på grupp-nivå för de mindre bankaktiebolagen och för sparbankerna. I jämförelse med genomsnittsnivåerna för banker i EU-området har de svenska överlag högre kapitalrelationer⁹ enligt de riskbaserade krav som tillämpas i EU. Mätt med bruttosoliditet-måttet, som inte tar hänsyn till risken i bankens tillgångar, är kapitalnivåerna mer i linje med genomsnittet i Europa. Detta är en följd av att svenska banker har en stor andel tillgångar med låg risk på balansräkningarna. Sådana tillgångar har i andra länder oftare en högre risk-nivå eller är flyttade från bankernas balansräkningar med hjälp av värdepapperisering.

8 Se <http://redwebb/Tillsyn/Skrivelser/Listan/Kapitalkrav-for-svenska-banker-kvartal-4-2015/>

9 FI, ”Stabiliteten i det finansiella systemet 2015:2”, 2015-12-01, <http://www.fi.se/Tillsyn/Rapporter/Listan/Stabiliteten-i-det-finansiella-systemet2/>

Tillsynen av bankerna

I detta kapitel beskrivs några av huvudaktiviteterna inom Finansinspektionens (FI) tillsyn av banker och kreditmarknadsföretag det senaste året. Det innebär att många delar av FI:s tillsyn inte beskrivs i denna rapport, till exempel tillsynen över marknadsrisker eller merparten av tillsynen över kreditrisker och operativa risker.

RISK- OCH KAPITALBEDÖMNING

FI:s riskbaserade tillsyn innebär att det för de tio största företagen (vilket inkluderar de fyra storbankerna) finns särskilda tillsynsteam med utsedda specialister för de olika riskområdena. Varje tillsynsteam leds av en företagsansvarig finansinspektör, som leder det årliga arbetet med översyns- och utvärderingsprocessen (ÖUP) för respektive företag. Denna process syftar till att FI, tillsammans med myndigheterna i kollegiet för storbankerna, ska bedöma bankens risker och ta ställning till om kapital, likviditet och riskhantering är tillräcklig.

Hur FI bestämmer kapitalbehovet

I FI:s promemoria Kapitalkrav för svenska banker¹⁰ beskrivs relationen mellan de olika delarna av kapitalkravet och formerna för hur FI bedömer storleken på dessa. Där framgår att FI i normalfallet inte avser att fatta myndighetsbeslut om särskilt kapitalbaskrav, det vill säga det totala kapitalkravet för enskilda företag, enligt både pelare 1 och pelare 2. Istället avser FI att i den löpande tillsynsprocessen informera respektive företag om FI:s bedömning av det samlade kapitalbehovet, vilket inkluderar pelare 2-risker. FI kan dock, om det anses nödvändigt, fatta ett beslut om särskilt kapitalbaskrav för enskilda företag.

Kapitalkravets delar

I EU:s tillsynsförordning består kapitalkravet av tre huvudkomponenter: pelare 1, pelare 2 och buffertkraven. Pelare 1-kravet beräknas enligt de detaljerade reglerna i tillsynsförordningen och uppgår alltid till åtta procent av företagets riskvägda exponeringsbelopp. Det riskvägda exponeringsbeloppet bestäms av hur stor risken är för förluster från olika tillgångar, eller exponeringar. Ju högre risk, desto högre riskvikt för exponeringen. Kapitalkravet enligt pelare 1 benämns ibland även som minimikapitalkravet.

Pelare 2 är en benämning för de regler som styr hur FI ska göra sin riskbedömning av bankerna, vilken resulterar i ÖUP:n. Syftet med pelare 2 är att identifiera och bedöma även sådana risker som inte fullt ut fångas upp i pelare 1. Kapitalkravet enligt pelare 2 tillkommer därmed utöver kapitalkrav enligt pelare 1.

Till kapitalkraven enligt pelare 1 och pelare 2 kommer det kombinerade buffertkravet, vars syfte är att öka motståndskraften genom att utgöra en förlustbärande buffert ovanpå minimikapitalkraven. Om ett företag inte längre uppfyller hela det kombinerade buffertkravet aktiveras vissa särskilda tillsynsåtgärder som begränsar företagets handlingsfrihet. Det kombinerade buffertkravet består av tre delar: kapitalkonserveringsbufferten, systemriskbuffertar och den kontracykliska kapitalbufferten.

¹⁰ <http://www.fi.se/Tillsyn/Skrivelser/Listan/Kapitalkrav-for-svenska-banker1/>

■ Kapital- konserveringsbuffert

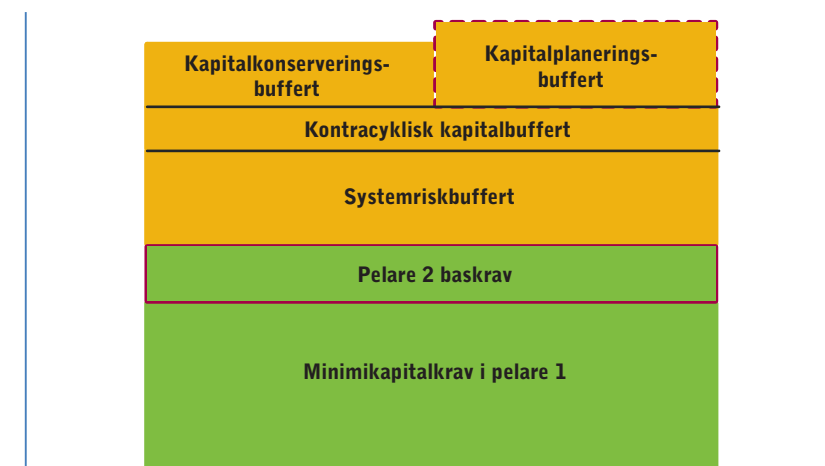
Bufferten omfattar alla företag och uppgår till 2,5 procent av det riskvägda exponeringsbeloppet. Syftet med kapitalkonserveringsbufferten är att kapitalet ska kunna utnyttjas för att möta förluster under kritiska perioder och därmed utgöra ett skydd mot att minimikapitalkravet underskrids.

Stresstester och kapitalplaneringsbuffert

Kapitalplaneringsbufferten är inte en del av det kombinerade buffertkravet men överlappar med kapitalkonserveringsbufferten. I vissa fall, till exempel för verksamheter med mindre stabil resultatutveckling, är kapitalkonserveringsbuffertens miniminivå på 2,5 procent inte tillräcklig för att säkerställa att kapitalkravet inte underskrids i händelse av svåra finansiella påfrestningar.

FI använder stresstester för att bedöma om enskilda företag behöver en kapitalplaneringsbuffert som är större än kapitalkonserveringsbufferten och hur stor den i så fall behöver vara. Målet är att stresstesterna på ett realistiskt sätt ska återspegla hur kapitalnivån för enskilda företag kan förändras vid en svårartad men inte osannolik finansiell påfrestning. Olika typer av finansiella företag är sårbara för olika typer av störningar, men för de svenska bankerna utgörs hotet mot kapitaltäckningen i huvudsak av försämrad kvalitet i kreditportföljen. Andra källor till försvagning kan vara stora ränterisker och omvärderingar av andra tillgångar. Det innebär alltså att om behovet av kapitalplaneringsbuffert är större än kapitalkonserveringsbuffertens 2,5 procent, så måste företaget hålla en tillkommande kapitalplaneringsbuffert motsvarande mellanskillnaden.

DIAGRAM 3: Totalt kapitalbehov med en kapitalplaneringsbuffert som överstiger kapitalkonserveringsbufferten

Metoder för de viktigaste riskerna i pelare 2

En nyhet i kapitalkravsberäkningen inom pelare 2 är FI:s tillsynsmetoder för beräkning av kapitalkrav för de viktigaste riskerna som inte täcks av pelare 1.¹¹ Dessa är koncentrationsrisk, ränterisk i övrig verksamhet (bankboken) samt pensionsrisk. Tillsynsmetoden anger att om FI vid en sammantagen bedömning anser att riskerna är av mindre betydelse för företaget, kan FI med stöd av proportionalitetsprincipen avstå från att bedöma kapitalbehov för dessa risker för alla företag utom de tio största. Företagen måste inte använda FI:s metoder, utan har fortfarande möjlighet att utveckla och tillämpa egna metoder. FI tillämpar dock alltid tillsynsmetoderna vid bedömningen av kapitalkravets storlek.

För andra risker i pelare 2 gäller att företaget ska göra egna bedömningar av riskexponeringens omfattning och kapitalkravets storlek. FI kommer att bedöma kapitalbehoven för dessa risker på samma sätt som

11 http://www.fi.se/upload/43_Utredningar/40_Skrivelser/2015/pelare2-metod-dokument-2015-05-08.pdf

tidigare, det vill säga med utgångspunkt i företagets egen bedömning.

Öppenhet och genomlysning

Från tredje kvartalet 2015 har FI ökat öppenheten genom att offentliggöra uppgifterna om de tio största svenska bankernas kapitalkrav och kapitalnivåer.¹²

Kapitalkraven enligt pelare 2 publicerades tidigare inte i sin helhet utan illustrerades med ett schablonvärde, med undantag för riskviktsgolvet för svenska bolån och kapitalkraven för systemrisk. En anledning till att FI nu redovisar kapitalkrav i detalj är att FI i maj 2015 publicerade de tillsynsmetoder som används för att beräkna kapitalkrav enligt pelare 2 för koncentrationsrisk, ränterisk i övrig verksamhet samt pensionsrisk vilka tillsammans utgör den största delen av kapitalkravet enligt pelare 2.

INTERNA MODELLER OCH RISKVIKTER

Sedan 2007 har svenska banker möjlighet att efter tillstånd från FI använda så kallade interna modeller för att beräkna de riskvägda exponeringsbeloppen och därmed kapitalbehovet för kreditrisker. Hur bankerna ska använda de interna modellerna är noga reglerat av tillsynsmyndigheten och är föremål för FI:s löpande tillsyn. Ett syfte med att låta bankerna använda interna modeller är att kapitalkraven ska vara kopplade till de risker som olika verksamheter och exponeringar medför. De interna modellerna kräver också att bankernas riskanalys och riskhanteringsförmåga uppnår en hög standard, vilket är en viktig och avsiktlig konsekvens av att tillåta interna modeller. Med den erfarenhet som nu finns, anser FI att användningen av interna modeller överlag har lett till god uppfyllelse av dessa mål. Samtidigt finns vissa brister i bankernas hantering av interna modeller som FI avser se till att de åtgärdas.

De interna modellerna baseras bland annat på bankernas förlusthistorik. De svenska bankerna har överlag god tillgång till data av hög kvalitet. Den historiska period som finns tillgänglig från början på 1990-talet till nu innehåller (förutom bankkrisen 1991–1994) få och låga förluster, vilket kan förklaras av många olika anledningar, såväl strukturella som cykliska. En konsekvens av den relativt goda förlusthistoriken är att även framtida förlustrisker bedöms som låga, vilket leder till låga riskvägda exponeringsbelopp (låga riskvikter).

Genom den allt bättre förlusthistoriken, i kombination med att bankernas riskhantering och kreditbedömning har förbättrats ytterligare, har riskvikterna sjunkit kontinuerligt. FI har genom sin tillsyn funnit att riskvikterna i vissa fall minskat mer än vad som kan förklaras av en faktisk sänkning av risknivån. Genom att utveckla sin interna modell kan banken sänka kapitalbehovet, utan att bankens risk egentligen har minskat. Eftersom det egna kapitalet är en begränsad resurs som banken har till uppgift att försöka öka avkastningen på, finns det naturliga incitament för banken att så långt som möjligt utnyttja regelverket för att minska riskvikterna.

Riskvikterna har fallit för exponeringar mot såväl hushåll som mot företag. Hushållsexponeringarna utgörs till stor del av utlåningen mot säkerhet i svenska bostäder och för dessa exponeringar införde FI år 2013 ett golv för den genomsnittliga riskvikten på 15 procent.¹³ FI anser att den

12 Se avsnittet om det svenska banksystemets struktur för mer information om kapitalkraven och kapitalnivåerna från det senaste kvartalet.

13 Detta höjdes senare till 25 procent för att reflektera den systemrisk som bolånen utgör.

låga historiska förlustnivån för denna utlåning har ett begränsat värde när det gäller att uppskatta hur höga förlusterna skulle kunna vara i framtiden. För exponeringar mot företag har ingen motsvarande åtgärd vidtagits, men FI kommer inom kort att remittera en ny tillsynsmetod för att bankernas riskvikter ska beräknas på ett mer robust sätt.

För att säkerställa att modellerna ger robusta utfall behöver modellrisker och mätfel begränsas. FI har aviserat att 2016 års samlade kapitalbedömningar kommer att innehålla bedömningar av till exempel hur löptider bör behandlas i kapitalkravsberäkningen. De tillsynsmetoder som blir aktuella för bedömningarna kommer att remitteras inom kort. Metoderna skärper kraven på hur interna modeller kan tillämpas av bankerna när det gäller företagsutlåning, och förväntas leda till att riskvikterna stiger för dessa exponeringar.

FI:s tillsyn över bankernas interna modeller

I den löpande tillsynen av bankernas interna modeller söker FI efter eventuella brister i modellutformningen och i bankernas tillämpning av dem. Utöver den löpande tillsynen har samtliga fyra storbanker liksom en av de mindre bankerna det senaste året blivit föremål för undersökningar som på olika sätt berör användningen av interna modeller. FI har under året i vissa fall noterat brister i såväl modellernas utformning som i den interna styrningen och kontrollen av hur modellerna används. Exempel på brister har varit att estimaten underskattar det faktiska utfallet, att det saknas tillräckliga säkerhetsmarginaler i modellerna samt att bankens riskkontrollfunktion inte har haft ansvaret för validering och kontroll av modellerna i tillräckligt hög utsträckning. I de fall där FI har påpekat brister har företagen åtgärdat, eller är i färd med att åtgärda dessa. Under 2015 har FI också meddelat tillkommande kapitalbehov inom pelare 2 för brister i styrning, riskhantering och kontroll, som avser interna modeller.

TILLSYVEN AV LIKVIDITETSRISKER

Likviditetsrisker är ett område där tillsyn och reglering har utvecklats mycket under de senaste åren, som en följd av lärdomar från finanskrisen. Svenska banker har sedan flera år behövt rapportera information till FI som belyser deras likviditetssituation och likviditetsrisker. FI införde 2011 krav på sådan rapportering som omfattar de cirka 50 största företagen. FI har även genomfört Basel-kommitténs principer för en sund likviditetshantering genom föreskrifter som omfattar samtliga kreditinstitut. Dessa föreskrifter ställer krav på bankernas likviditetsriskhantering bland annat i form av krav på en likviditetsreserv, samt att företagen ska mäta och begränsa likviditetsrisker och göra egna stresstester på likviditetsområdet. Reglerna ställer också krav på företagens kontrollorganisation och att de har och dokumenterar sin risktolerans, likviditetsriskstrategi och finansieringsstrategi.

Baselstandarderna om likviditetstäckning innebär att företag ska ha en likviditetsbuffert som är tillräckligt stor för att täcka nettokassautflöden under en 30-dagarsperiod av simulerad likviditetsstress.¹⁴ Sverige införde likviditetskraven enligt standarden redan 2013, genom föreskrifter som omfattar de större bankerna och som även ställer separata krav på bankerna att hålla likviditetsbuffertar i euro och US-dollar.

EU har valt att successivt fasa in reglerna om likviditetsbuffertar, med

14 Detta krav kallas för Liquidity Coverage Ratio (LCR).

kraven fullt införda 2018. Det innebär att Sverige senast vid denna tidpunkt behöver upphäva de nationella reglerna om likviditetstäckning som började gälla 2013 samt även den reglering av likviditetsrapportering som startade 2011.

Det strukturella likviditetsmättet stabil finansiering kompletterar kraven på likviditetsbuffertar genom att mäta hur behovet av stabil och långfristig finansiering ser ut i förhållande till bankens tillgänglighet till detta. Standarden om stabil finansiering beslutades av Baselkommittén 2014.¹⁵ EU-kommissionen kommer under 2016 att utvärdera hur kravet på stabil finansiering ska införas i EU. Rapporteringskrav och övervakning av mättet är dock redan infört.

FI:s tillsyn över bankernas likviditet

I den löpande tillsynen av bankernas likviditetsrisker använder FI den information som bankerna rapporterar till FI. Detta sker genom att den kvantitativa likviditetsinformationen som rapporteras in används för att skapa olika nyckeltal med gränsvärden som dels kan beskriva den nuvarande riskbilden, dels signalera om riskbilden förändras. FI använder nyckeltalen som komponenter i en löpande riskbedömning där utfallet av varje nyckeltal bedöms utifrån fördefinierade gränsvärden för olika risknivåer. Tillsammans, men även enskilt, kan nyckeltalen indikera en riskbild. Ett exempel på en bedömning som utgår från kvantitativ information är att FI jämför löptiden och strukturen på skulder och tillgångar hos de större företagen. Detta för att identifiera eventuella obalanser som skulle kunna innebära refinansieringsrisker, det vill säga att bankens skulder har mycket kortare löptid än tillgångarna och hela tiden måste förnyas för att finansiera de längre och mindre likvida tillgångarna.

Den kvantitativa information som företagen rapporterar till FI kan ge en bild av riskexponeringen på det vis som beskrivs ovan, men det är också viktigt att FI utvärderar om företagen har en riskhantering som möter kraven, men som också är adekvat för de risker som företagen utsätts för. Den bedömningen utgår delvis från de interna instruktioner och styrdokument som företagen enligt reglerna om likviditetshandling ska ha. Här bedömer FI om de nödvändiga dokumenten finns och om de innehåller det som de ska enligt reglerna. FI gör också en bedömning av hur företagen rent praktiskt hanterar sina likviditetsrisker genom att bland annat bedöma hur likviditetsrisker mäts och hur limiter sätts.

Bedömningen av riskbilden samt bedömningen av bankens riskhantering sammanfogas till en helhetsbedömning och på det sättet genomför FI minst årligen en samlad bedömning av likviditetsriskerna och likviditetsriskhanteringen i de största bankerna. Med utgångspunkt i denna löpande utvärdering av företagets likviditetsriskexponering och likviditetsriskhantering, kan FI sedan identifiera och genomföra riktade tillsynsåtgärder mot vissa banker eller på vissa områden.

Framtida tillsyn av likviditet

Löptidsomvandling, där bankernas skulder förfaller tidigare än tillgångarna, är en central funktion som banksystemet utför för samhällsekonomi. Samtidigt är det en källa till sårbarhet för systemet som helhet. Därför kommer reglerna om stabil finansiering att införas inom EU. Syftet är att begränsa löptidsomvandling genom att reglera bankers finansieringsstruktur relativt tillgångarna. Långfristiga och illikvida tillgångar kommer att kräva mer stabil finansiering än kortfristiga och lik-

15 Detta krav kallas för Net Stable Funding Ratio (NSFR).
<http://www.bis.org/press/p141031.htm>

vida tillgångar. Finansiering som anses vara stabil har långa löptider eller är av andra anledningar finansiering som banken med stor sannolikhet kommer kunna behålla över tiden, som hushållsinlåning. I den löpande bedömning av likviditetsriskerna som FI gör i dag ingår dock redan en bedömning av eventuella obalanser i sammansättningen av tillgångar och skulder.

FI avser framöver även att tillämpa tillsynsmetoder inom pelare 2 för likviditetsrisker, på liknande sätt som för kapitalkravet. Syftet är att säkerställa att bankernas likviditetsbuffertar behålls på tillräckliga nivåer, det vill säga högre än de minimikrav som ska fasas in i EU till 2018.

TILLSYNYN AV BANKERNAS IT-RISKER

Enligt FI:s bedömning är it en av de största operativa riskerna för många svenska banker och kreditmarknadsföretag. Till skillnad mot flera andra risker kan små störningar i it-verksamheten få omedelbara och omfattande konsekvenser för företagets verksamhet, dess kunder och för stabiliteten i det finansiella systemet. Det ligger naturligtvis i företagets eget intresse att ha säkra it-system, men att exempelvis ersätta föråldrade it-system är ofta förenat med väsentliga risker och stora kostnader. Som tillsynsmyndighet är det FI:s uppgift att kontrollera att bankerna hanterar dessa risker på ett tillräckligt bra sätt. Därför bedriver FI tillsyn över bankernas hantering av it-risker.

Oberoende kontroll av IT-riskerna

För att kontrollera hanteringen av olika risker ställer FI krav på att företagen bland annat ska ha oberoende funktioner för riskkontroll och regelefterlevnad. De båda funktionerna ska ha tillräckliga resurser och befogenheter, samt ett tydligt formulerat ansvar. I tillsynen har FI noterat brister i hur vissa företag har anpassat sig till kraven på dessa båda funktioner när det gäller it-risker.

It-angrepp ett växande hot

FI ser att angrepp mot it-system utgör ett allt större hot mot det finansiella systemet. Samtidigt som det finns anledning för flera företag att särskilt anpassa och stärka sin förmåga att hantera just it-angrepp har FI noterat väsentliga brister i många företags arbete med informationssäkerhet. För att skapa ett robust skydd mot olika it-angrepp anser FI att en förutsättning är att en grundläggande nivå uppnås i det generella arbetet med informationssäkerhet.

Molntjänster

Molntjänster är en form av it-tjänster som har blivit uppmärksammas under senare år. Genom att använda molntjänster kan ett företag sänka sina kostnader och skapa ökad flexibilitet i sin it-användning.

FI skiljer inte mellan utläggning av it-verksamhet till molntjänstleverantörer och annan utläggning av it-verksamhet. Detta innebär att företagen måste säkerställa att såväl leverantörernas verksamhet som de uppdragsavtal som ingås lever upp till de krav FI ställer på styrning, riskhantering och kontroll. Företagen behöver även särskilt analysera hur utläggningen påverkar företagets informationssäkerhet. Utläggning av it-verksamhet till molntjänstleverantörer omfattas av samma krav på anmälan till FI som annan utläggning av it-verksamhet.

Leverantörerna av molntjänster använder ofta standardavtal för att reglera rättigheter och förpliktelser mellan uppdragsgivaren och uppdragstagaren. FI har noterat flera fall i anslutning till så kallade publika moln-

lösningar, där standardavtalen har innehållit begränsningar av företagens egen, dess revisorers och FI:s möjlighet att få tillträde till leverantörens lokaler och få information om den utlagda verksamheten. FI anser inte att sådana begränsningar är förenliga med de krav som gäller vid utläggning av verksamhet eftersom den försvårar företagens egen riskhantering och kontroll samt FI:s tillsyn. Företag som avser att använda molntjänster behöver därför vara uppmärksamma på avtalsvillkoren och säkerställa att de avtal som de ingår eller har ingått inte innehåller begränsningar som försvårar eller omöjliggör riskhantering, kontroll och tillsyn.

TILLSYN ÖVER SÄKERSTÄLLDA OBLIGATIONER

Efter tillstånd från FI får banker och kreditmarknadsföretag ge ut säkerställda obligationer. Dessa är skuldinstrument som ger innehavaren av obligationen särskild förmånsrätt till vissa tillgångar. I huvudsak utgörs tillgångarna av lån med säkerhet i bostäder. Sammanlagt uppgår volymen av utestående svenska säkerställda obligationer till cirka 2000 miljarder kr och dessa utgör en mycket viktig finansieringskälla för de svenska bankerna. Eftersom en välfungerande marknad för säkerställda obligationer är av hög vikt för det svenska finansiella systemet bedriver FI tillsyn över att bolagen följer reglerna även på detta område. Reglerna utgörs bland annat av krav på de tillgångar som säkrar obligationerna samt matchningsregler mellan tillgångarna och obligationerna. Reglerna anges dels av lagen om utgivande av säkerställda obligationer, dels av FI:s föreskrifter. I tillsynen analyserar FI även likviditeten och andra marknadstrender för obligationerna.¹⁶

FI utser så kallade oberoende granskare som på FI:s uppdrag löpande granskar att lagen följs, särskilt när det gäller de krav på register som ska föras över skulder och tillgångar hänförliga till säkerställda obligationer. De oberoende granskarna redovisar sina slutsatser i form av årliga granskningsrapporter, men har även löpande kontakt med FI om något särskilt upptäcks under granskningen. Under 2015 har FI utsett nya och delvis roterat befintliga oberoende granskare för företagen inför granskningsåret 2016. FI utarbetar även mer detaljerade instruktioner för hur de oberoende granskarnas arbete kan bedrivas. Syftet är att skapa en tydligare rollfördelning mellan FI och de oberoende granskarna, samt att harmonisera hur de oberoende granskarna arbetar.

FI har under 2015 även arbetat med att kartlägga marknadspraxis för att hantera lagens matchningskrav, samt kartlägga hur derivat används för att uppnå god balans mellan de utgivna obligationerna och tillgångarna i säkerhetsmassan.

¹⁶ Se till exempel: <http://fi.se/Tillsyn/Rapporter/Listan/oforandrad-likviditet-i-marknaden-for-sakerstallda-obligationer/>

Några aktuella regleringsfrågor

FI arbetar inom bankområdet med att bidra till utvecklingen av den reglering som styr verksamheten för såväl tillsynsmyndigheter som för företag under tillsyn. Regelverksarbetet sker till exempel genom globala standarder som tas fram av Baselkommittén och Financial Stability Board, genom riktlinjer och tekniska standarder i Eba och genom svensk reglering, till exempel i form av FI:s föreskrifter. I tillsynen kan FI även göra principiellt viktiga ställningstaganden i olika frågor, i form av tillsynsmetoder. FI:s tillsynsmetoder är normalt föremål för publik remiss innan de antas.

KRISHANTERING OCH RESOLUTION

EU:s krishanteringsdirektiv¹⁷ syftar främst till att bättre hantera banker som går omkull men även till att minska risken för att detta ska inträffa. Direktivet innebär att bankens egna fordringsägare ska täcka de förluster som uppkommer om en bank går omkull, istället för att skattebetalare ska bära risken. Ett syfte med detta är att fordringsägare bättre ska kontrollera bankers risktagande, eftersom de själva annars står för hela förlustrisken. Ett annat syfte med krishanteringsdirektivet är att samhällsviktig bankverksamhet inte ska avbrytas eller upphöra om banker hamnar i allvarliga problem eftersom banker i kris ska kunna hanteras under ordnade former. Därför ställs höga krav på planering och förberedelser för krishantering, både på företagen och på myndigheterna. För FI:s del innebär det bland annat att dagens tillsyn kompletteras med en ny uppgift, nämligen granskning av företagens återhämtningsplaner.

Med den nya ordningen för krishantering införs ett nytt begrepp – resolution – för hur resolutionsmyndigheten (som i Sverige är Riksgälden) hanterar en systemviktig bank som riskerar att gå omkull. Genom att tillämpa resolution, i stället för likvidation, konkurs eller statligt stöd, kan alltså samhällsviktig bankverksamhet fortsätta och kostnaden för att täcka förluster och omstrukturera företaget bäras av bankens ägare och finansärer.

Direktivet genomfördes i svensk rätt den 1 februari 2016 och innebär en rad lagändringar. Vid sidan av ny reglering har FI och även Riksgälden utfärdat kompletterande föreskrifter. FI:s föreskrifter om innehåll i återhämtningsplaner trädde i kraft den 1 februari.¹⁸ FI arbetar för närvarande med att utforma detaljerade regler om förenklade skyldigheter för vissa företag när det gäller återhämtningsplanerna. De förenklade skyldigheterna avser att ställa lägre krav på mindre företag. Dessa föreskrifter samt tillsynsmetoder kommer att remitteras under våren 2016.

Några av de regler om krishantering som ännu inte är bestämda i detalj är nivån och utformningen av kraven på nedskrivningsbara skulder, så kallade MREL-krav.¹⁹ Dessa krav ska garantera att det finns skulder som rättsligt och praktiskt går att skriva ned för att återkapitalisera en bank som har drabbats av stora förluster. Dessa regler har stora konsekvenser för bankerna och Eba utarbetar för närvarande regler för hur dessa krav får ställas i medlemsländerna. Under våren förväntas Riksgälden att kommunicera hur MREL-kraven kommer att tillämpas i Sverige.

¹⁷ EU 2014/59.

¹⁸ <http://www.fi.se/Regler/FI-s-forfattningar/Samtliga-forfattningar/20166/>

¹⁹ Minimum requirement for own funds and eligible liabilities.

På global nivå utgörs det krav som motsvarar EU:s MREL av den globala standard som kallas TLAC (total loss-absorbing capacity). Kraven har samma syfte men skiljer sig i vissa avseenden. EU:s MREL-krav kan behöva anpassas för att överensstämja med TLAC-standarderna, något som just nu diskuteras på EU-nivå.²⁰

NYA STANDARDER FÖR KAPITALKRAV

Baselkommitténs arbete under 2016 är i hög grad inriktat på att färdigställa ett antal standarder som kommer att påverka hur kapitalkraven beräknas. Målet är att genom ett antal kompletteringar inom ramen för Basel 3-överenskommelsen göra kapitalnivåerna mer jämförbara mellan banker i olika länder och minska omotiverade skillnader i riskvikter.

Detta innebär att nya schablonmetoder är under framtagande för alla tre huvudsakliga riskkategorier: marknadsrisk, kreditrisk och operativa risk. Dessutom utvärderas om ytterligare begränsningar av bankernas interna modeller behövs. En utgångspunkt är att bankernas interna modeller, som är baserade på historiska förluster, inte anses lämpliga att använda för alla typer av risker. Man avser även föreslå ett samlat kapitalgolv, som baseras på bankernas kapitalkrav enligt de nya schablonmetoderna. Genomslaget av interna modeller skulle då begränsas och Basel 1-golvet ersättas. Avsikten är att detaljerna kring samtliga dessa standarder ska färdigställas under 2016. För svenska förhållanden avgörs den slutliga utformningen av dessa krav till stor del av hur de globala standarderna därefter införs som reglering i EU.

Baselkommitténs styrande organ beslutade i januari 2016 om att den globala standarden för bruttosoliditetskrav ska införas som Pelare 1-krav från 1 januari 2018, även om utformningen ännu inte är klar i detalj.²¹

Parallellt med det arbete som FI bedriver när det gäller utveckling av tillsynen av bankerna (till exempel när det gäller interna modeller), sker alltså såväl inom EU som på global nivå ett arbete med utformning av regler inom samma område. FI deltar därför aktivt som medlem av Baselkommittén och Eba för att utveckla både de globala standarderna och EU-regleringen på ett sätt som stödjer den finansiella stabiliteten i Sverige. FI är i det internationella arbetet en förespråkare av robusta och riskbaserade kapitalkrav.

AMORTERINGSKRAV PÅ BOLÅN

FI remitterade under december 2015 föreskrifter om amorteringskrav efter att ha dragit tillbaka ett tidigare förslag på grund av oklarheter kring FI:s befogenheter. Bland annat på grund av detta har FI skickat ett förslag till Finansdepartementet om hur FI:s bemyndiganden kan kompletteras och förtydligas så att de bättre överensstämmer med FI:s uppdrag.

I förslagen ska nya bolån som överstiger 70 procent av bostadens värde amorteras med minst 2 procent (av de totala bolånen) per år och minst 1 procent (av de totala bolånen) per år när lånen uppgår till mellan 50

20 För att läsa mer om TLAC-kravet och vad FI anser om det se:
<http://www.fsb.org/2015/11/total-loss-absorbing-capacity-tlac-principles-and-term-sheet/>
<http://www.fi.se/Tillsyn/Rapporter/Listan/Stabiliteten-i-det-finansiella-systemet2/>

21 <http://www.bis.org/press/p160111.htm>

och 70 procent av bostadens värde. Det nya förslaget skiljer sig bland annat genom att nya bolån för nyproducerade bostäder undantas från kravet på amorteringskrav och att FI:s föreskrifter om amorteringskrav ska godkännas av regeringen. Den nya lagbestämmelsen och amorteringskravet föreslås börja gälla den 1 juni 2016.

STRUKTURREFORMER I EU

I syfte att stärka den finansiella stabiliteten har EU-kommissionen under en längre tid arbetat med ett förordningsförslag som ska påverka hur mer riskfylld verksamhet bedrivs och organiseras i, framförallt stora banker. Förslaget innebär dels att vissa typer av egenhandel (till exempel handel med råvaror eller andelar i hedgefonder för bankens egen räkning) ska vara förbjuden i de stora bankerna, dels att de berörda bankerna skulle kunna behöva separera sin verksamhet i en tradingrörelse och en kärnbanksrörelse som ska vara helt åtskilda. Detta förslag kallas för Bank Structural Reform och för närvarande pågår så kallade trilogförhandlingar mellan EU-parlamentet, ministerrådet och EU-kommissionen om denna förordning. Om förordningen skulle antas kan det under vissa förhållanden leda till att vissa svenska banker tvingas strukturera om sin verksamhet, särskilt avseende egenhandel.

Ordlista

Basel 3 Ett globalt ramverk som fastställts av Baselkommittén. Basel 3-överenskommelsen för banksektorn innehåller reglering inom kapitaltäckning, bruttosoliditet och likviditetsreglering. I EU införs detta regelverk genom en tillsynsförordning (CRR) och ett nytt kapitaltäckningsdirektiv (CRD 4).

Bruttosoliditet (eng. Leverage Ratio) Ett mått som anger hur stort det egna kapitalet är i förhållande till bankens totala tillgångar och åtaganden utanför balansräkningen. Måttet används som komplement till de riskbaserade kapitaltäckningskraven. Ambitionen är att krav på bruttosoliditet ska införas i EU år 2018.

Europeiska bankmyndigheten (Eba – European Banking Authority) Myndighet som ansvarar för regleringen av banker inom EU.

Kapitalbas Ett finansiellt företags kapitalbas utgörs av kärnprimärkapital, övrigt primärkapital och supplementärkapital. Tillsammans utgör dessa företagets totala kapitalbas.

Kapitalkrav Regler för hur mycket kapital ett finansiellt företag minst måste hålla för att få bedriva verksamheten. Kravet är kopplat till hur högt risktagande företaget har, och ska kunna fungera som en buffert om förluster uppstår.

Kontracyklisk kapitalbuffert Den kontracykliska kapitalbufferten är ett tidsvarierande kapitalkrav som syftar till att hantera systemrisk kopplade till den s.k. kreditykeln som betecknar kreditmarknadens variation över tid.

Likviditetsrisk Risken för att inte kunna infria sina betalningsförpliktelser på förfallodagen utan att kostnaden ökar avsevärt. Med likviditetsrisk i finansiella instrument menas risken för att ett finansiellt instrument inte omedelbart kan omsättas i likvida medel utan att förlora i värde. Denna risk kallas ofta för marknadslikviditetsrisk.

Likviditetstäckningsgrad (eng. LCR – Liquidity Coverage Ratio) Ett krav uttryckt inom ramen för det nya kapitaltäckningsregelverket (CRD 4) som innebär att en bank ska ha tillräckligt med likvida tillgångar för att kunna möta sina kortsiktiga åtaganden under en ”stressed” 30-dagarsperiod.

Pelare 1, 2 och 3 Kapitaltäckningsregelverket Basel 3 är uppdelat på tre så kallade pelare. Pelare 1 innebär att minimikapitalkraven för kreditrisker, marknadsrisker och för operativa risker beräknas utifrån explicita beräkningsregler. Pelare 2 innebär att risker identifieras och riskhanteringen bedöms i ett bredare perspektiv av tillsynsmyndigheten. Detta kan innebära ett påslag till de kapitalkrav som räknas fram inom ramen för pelare 1. Pelare 3 definierar olika transparenskrav som bland annat omfattar information om bankens egna interna processer för att utvärdera bankens totala kapitalbehov (Pelare 2).

Resolution Ett alternativt förfarande för att rekonstruera eller avveckla fallerande kreditinstitut eller värdepappersbolag på ett effektivt sätt, och som innebär en låg risk för att statligt stöd kommer att behövas.

Riskvikt När kapitalbehovet i en bank ska beräknas utgår man från storleken på de så kallade riskvägda tillgångarna. För att beräkna de riskvägda tillgångarna multipliceras värdet av varje tillgång, exempelvis ett bolån eller en företagskredit, med en riskvikt. Riskvikterna varierar mellan olika tillgångar beroende på hur stor kreditrisken för varje tillgång bedöms vara. Hög riskvikt innebär större risk än en låg riskvikt. Om man räknar samman värdet på en banks alla tillgångar, vägda med de olika riskvikterna, får man fram ett samlat värde på de riskvägda tillgångarna i banken.

Stabil nettofinansiering (eng. NSFR - Net Stable Funding Ratio) Ett likviditetsmått som ställer en banks stabila finansiering i relation till dess illikvida tillgångar under ett stressat ettårsscenario. EU-kommissionen har som ambition att lägga fram ett lagförslag om NSFR under 2016.

Stresstest Avser analys av olika scenarier för att testa motståndskraften mot oväntade och negativa händelser.

Systemrisk Risken att centrala funktioner allvarligt störs eller helt slås ut i hela eller delar av det finansiella systemet.

Säkerställda obligationer En obligation där innehavaren har särskild förmånsrätt vid en eventuell konkurs. Syftet med säkerställda obligationer är att kreditrisken normalt är lägre jämfört med obligationer som inte är säkerställda, vilket medför att upplåningskostnaderna sänks.

Finansinspektionen
Box 7821, 103 97 Stockholm
Besöksadress Brunnsgatan 3
Telefon 08-787 80 00
Fax 08-24 13 35
finansinspektionen@fi.se

www.fi.se